

Περί Ευρώπης και Αριστεράς

Χρήστος Λάσκος

Τα δύο μικρά κείμενα που δημοσιεύουμε σήμερα είναι προανατολισμένα προς αυτό που φαίνεται να αποτελεί τον κοινό άξονα των προβληματισμών μεταξύ των περισσότερων αριστερών στην Ευρώπη, σε ό,τι αφορά τα κρίσιμα ζητήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της καπιταλιστικής κρίσης και της εργατικής απάντησης. Επιλέξαμε

κείμενα συντρόφων, που εντάσσονται όχι στο χώρο του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς, αλλά σε αυτόν της Αντικαπιταλιστικής, όπως αυτοορίζεται. Ο λόγος προφανής σε αυτόν τον καιρό της διάχυτης καχυποψίας.

Η συζήτηση στην Ελλάδα, όπως συχνά συμβαίνει -έτσι και τώρα, σε μεγάλο βαθμό εξελίσσεται σε παράλληλους μονολόγους. Στο πλαίσιο αυτό μια ορισμένη άποψη, που ισχυρίζεται περίπου αυτά που υποστηρίζουν εδώ οι Οναράν και Ισόν, στη δική μας επικράτεια χαρακτηρίζεται ως «έμμονος ευρωπαϊσμός», «προσκόλληση στο ... ταμπού του ευρώ», σχεδόν «υποστήριξη στο στάτους κβο»! Η πρόσληψη, βέβαια, όσων έχουν αυτήν την άποψη -το πλειοψηφικό, νομίζω, τμήμα του ΣΥΡΙΖΑ- είναι ακριβώς στον αντίποδα αυτών των αιτιάσεων: γι' αυτούς, η προσχώρηση σε εθνικοκρατικά σχέδια «υπέρβασης της κρίσης» είναι ο μεγάλος

κίνδυνος για την Αριστερά. Όχι μόνο -και όχι κυρίως- γιατί είναι κατά πάσα πιθανότητα αναποτελεσματικά. Αλλά γιατί αντιλαμβάνονται την αποτελεσματικότητα με όρους ξένους προς τα αριστερά προτάγματα και σχεδιασμούς, όπως, π.χ. η ανταγωνιστικότητα της εγχώριας οικονομίας! Γιατί, επιπλέον, το θέμα μας δεν είναι να «αντεπεξέλθει η χώρα», αλλά να αντεπεξέλθουμε εμείς, οι εργαζόμενοι στη «χώρα». Το θέμα μας, δηλαδή, είναι να πληρώσουν «αυτοί».

Αυτό καθόλου δεν σημαίνει πως το εθνικό επίπεδο των ταξικών αγώνων υποτιμάται. Πώς θα μπορούσε, άλλωστε, όταν, γι' αυτήν την άποψη, ο κύριος αντίπαλος είναι το ελληνικό κεφάλαιο. Που πάει να πει πως η Μέρκελ (δηλ. οι ξένοι, η Γερμανία, η ... μπότα κόκ) μπαίνει στο λογαριασμό ακριβώς ως σύμμαχος του ελληνικού κεφαλαίου στον κοινό αγώνα εναντίον των ευρωπαϊκών εργατικών τάξεων. Για τις οποίες τα κοινά προβλήματα αποτελούν την αντικειμενική βάση για κοινές απαντήσεις.

Αυτές τις απαντήσεις πρέπει να διατυπώσουμε ως Αριστερά, προκειμένου να διαμορφωθούν και οι πολιτικοί όροι για την αντιμετώπιση των εργαζομένων σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Τη μόνη, από στρατηγική άποψη, επαρκή κλίμακα για τις αντικαπιταλιστικές προτεραιότητες, που η έκταση και η ένταση της παρούσας παγκόσμιας καπιταλιστικής

κρίσης, κάνουν όχι απλώς επίκαιρες, αλλά επιτακτικές.

***

Η Ο. Οναράν διδάσκει Οικονομικά στο Middlesex University και έχει πολλές δημοσιεύσεις σχετικά με την παγκοσμιοποίηση, τη διανομή, την απασχόληση, την επένδυση και τη χρηματοπιστωτική κρίση. Συνεργάζεται με το αγγλικό περιοδικό της 4^{ης} Διεθνούς Socialist Resistance και το αντίστοιχο τουρκικό Yeniyol. Το κείμενό της είναι απόσπασμα από άρθρο της στην ηλεκτρονική σελίδα International Viewpoint.

Ο Μ. Ισόν είναι στατιστολόγος και οικονομολόγος, διευθυντής της ομάδας «Εργασία» του γαλλικού Ινστιτούτου Οικονομικών και Κοινωνικών Ερευνών (IRES). Στο παρελθόν υπήρξε στέλεχος του PSU (Ενοποιημένο Σοσιαλιστικό Κόμμα) και της LCR (Κομμουνιστική Επαναστατική Λίγκα) από το 1997 ως το 2007, ενώ σήμερα δραστηριοποιείται στο κίνημα για μια εναλλακτική παγκοσμιοποίηση. Είναι, επίσης, μέλος του Ιδρύματος Copernic και του επιστημονικού συμβουλίου της Attac. Το κείμενο που δημοσιεύουμε είναι τμήμα άρθρου του από το Socialist Resistance, που, ολόκληρο έχει μεταφραστεί για το Red Notebook.

Να φύγει μια χώρα από την ευρωζώνη;

Του Μισέλ Ισόν

Η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι λαοί της Ευρώπης χειροτερεύει αναμφισβήτητα λόγω του ασφυκτικού θεσμικού πλαισίου της. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, σε αντίθεση με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ δεν έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτεί το δημόσιο χρέος αγοράζοντας κρατικά ομόλογα. Θα επέτρεπε η έξοδος μιας χώρας από την ευρωζώνη τη χαλάρωση αυτού του πλαισίου; Αυτό προτείνουν ορισμένοι αριστεροί όπως ο Κώστας Λαπαβίτσας και οι συνεργάτες του ως πρώτο βήμα για την περίπτωση της Ελλάδας. Προτείνουν, δηλαδή, να εγκαταλείψει αμέσως η Ελλάδα το ευρώ, αντί να περιμένει την ένωση της ευρωπαϊκής Αριστεράς για την αλλαγή της ευρωζώνης, πράγμα το οποίο θεωρεί αδύνατο.

Η ιδέα αυτή προτάθηκε σε άλλες χώρες της Ευρώπης και απορρίφθηκε αμέσως με το επιχείρημα ότι ακόμα και η Αγγλία, που δεν είναι μέλος της ευρωζώνης, δεν έχει στο ελάχιστο προστατευτεί από τη περιρρέουσα λιτότητα. Είναι, επίσης, εύκολο να καταλάβει κανείς γιατί ο χώρος της ακροδεξιάς - όπως για παράδειγμα το Εθνικό Μέτωπο στη Γαλλία-θέλει την έξοδο από την ευρωζώνη. Αντίθετα, μας είναι δύσκολο να αντιληφθούμε ποια θα ήταν τα οφέλη ενός τέτοιου αιτήματος από την πλευρά της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Αν μια νεοφιλελεύθερη κυβέρνηση αναγκαζόταν να προσφύγει σε ένα τέτοιο μέτρο υπό την πίεση της συγκυρίας, αυτό θα δημιουργούσε μια κατάσταση ακόμα μεγαλύτερης λιτότητας από εκείνη που βιώνουμε σήμερα. Επιπλέον δεν θα μας επέτρεπε να δημιουργήσουμε ένα ευνοϊκότερο συσχετισμό δυνάμεων για την εργατική τάξη από αυτόν που επικρατεί σήμερα. Αυτό είναι το μάθημα που θα έπρεπε να έχουμε διδαχθεί από όλες τις αντίστοιχες εμπειρίες του παρελθόντος.

Για μια αριστερή κυβέρνηση η έξοδος από την ευρωζώνη είναι έ-

να μείζον στρατηγικό λάθος. Θα υπήρχε υποτίμηση του νέου νομισματός, αφού αυτός εξάλλου είναι ο επιθυμητός στόχος. Αλλά αυτό θα άνοιγε αμέσως ένα χώρο, που αμέσως θα χρησιμοποιούσαν οι χρηματαγορές για να αρχίσουν μια κερδοσκοπική επίθεση, ενώ θα πυροδοτούσε έναν κύκλο υποτιμήσεων, πληθωρισμού και λιτότητας. Επιπλέον, το χρέος, που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν σε ευρώ ή δολάρια θα αύξανε απότομα εξ αιτίας της υποτίμησης. Κάθε αρι-

στερή κυβέρνηση που θα αποφάσιζε να πάρει μέτρα υπέρ της εργατικής τάξης είναι βέβαιο ότι θα δεχόταν μια τρομακτική πίεση από τον διεθνή καπιταλισμό. Από πλευράς τακτικής, σε μια τέτοια αναμέτρηση δυνάμεων θα ήταν καλύτερο αιτία της σύγκρουσης να είναι το γεγονός ότι η χώρα είναι μέλος της ευρωζώνης.

Είναι αλήθεια βέβαια ότι το ευρωπαϊκό σχέδιο που βασίζεται στο ενιαίο νόμισμα δεν είναι συνεκτικό και ούτε έχει ολοκληρωθεί. Αφαιρεί από μια χώρα τη δυνατότητα χρησιμοποίησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας ως μεταβλητής που μπορεί να αναπροσαρμόσει τις διαφορές στις τιμές και τους μισθούς που υπάρχουν στην ευρωζώνη. Το αποτέλεσμα είναι ότι η επιλογή των

χωρών της περιφέρειας είναι ή να ακολουθήσουν το γερμανικό δρόμο του παγώματος των μισθών ή να υποστούν μείωση της ανταγωνιστικότητας τους και απώλεια μεριδίου των αγορών. Αυτή η κατάσταση οδηγεί σε ένα είδος αδιεξόδου και δεν υπάρχουν άμεσα εφαρμόσιμες λύσεις: Αν πάμε πίσω, θα βυθίσουμε την Ευρώπη σε κρίση και αυτό θα πλήξει χειρότερα τις πιο εύθραυστες χώρες. Από την άλλη, η εφαρμογή ενός νέου σχεδίου για την Ευρώπη φαίνεται ανέφικτη αυτή την στιγμή.

Αν η ευρωζώνη διαλυθεί, οι πιο εύθραυστες οικονομίες θα αποσταθεροποιηθούν από τις κερδοσκοπικές επιθέσεις. Ούτε η Γερμανία θα είχε να κερδίσει κάτι γιατί δεν θα μπορούσε να ελέγξει την υπερτίμηση του νομισματός της και έτσι θα είχε το ίδιο πρόβλημα

